

2. DEMOGRAFSKO STARENJE - STARENJE NARODA

◆Starost naroda – kriteriji UN ◆Demografsko starenje u Hrvatskoj ◆Posljedice demografskog starenja ◆Pojmovi koji se odnose na dužinu života

Prosječni životni vijek ljudi sve je duži, osobito u razvijenim zemljama i zemljama u razvoju. Početkom 20. stoljeća očekivana dužina života u većini razvijenih zemalja iznosila je oko 47 godina, dok danas iznosi oko 74 godine za muškarce i 79 godina za žene. Posljedica toga je porast broja starijih ljudi.

STAROST NARODA – KRITERIJI UN

Prema kriterijima Ujedinjenih naroda i Svjetske zdravstvene organizacije, narodi s udjelom osoba starijih od 65 godina, u ukupnom stanovništvu, većim od 10% smatraju se vrlo starim narodima (Defilipis i Havelka, 1984).

<u>Starost naroda:</u>	<u>Udio osoba 65+</u>
Mladi narod	- manje od 4%
Zreli narod	- 4% - 6%
Stari narod	- 6% - 10%
Vrlo stari narod	- više od 10%

DEMOGRAFSKO STARENJE U HRVATSKOJ

U Republici Hrvatskoj, prema popisu stanovništva iz 2001. godine bilo je 15,7 % ljudi starijih od 65 godina ili 696 000 od ukupno 4 437 460 stanovnika. Od toga je 266 000 muškaraca (12,4 %), i 430 000 žena (18,7 %). (Državni zavod za statistiku RH, 2005).

Tablica 1. Udio starijeg stanovništva u Hrvatskoj

2001.	<i>Ukupno stanovnika u Hrvatskoj:</i>	4.437.460
2001.	65+	15,7%
2001.	60+	21,89%
1991.	Muškaraca 65+	37%
1991.	Žena 65+	63%

Izvor: Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Zagreb, 2005.

Najnoviji demografski podaci i predviđanja UN-a za 2050. godinu pokazuju još veće udjele starijih osoba u narodima sjeverne i južne Europe te Hrvatske, osobito najstarijih.

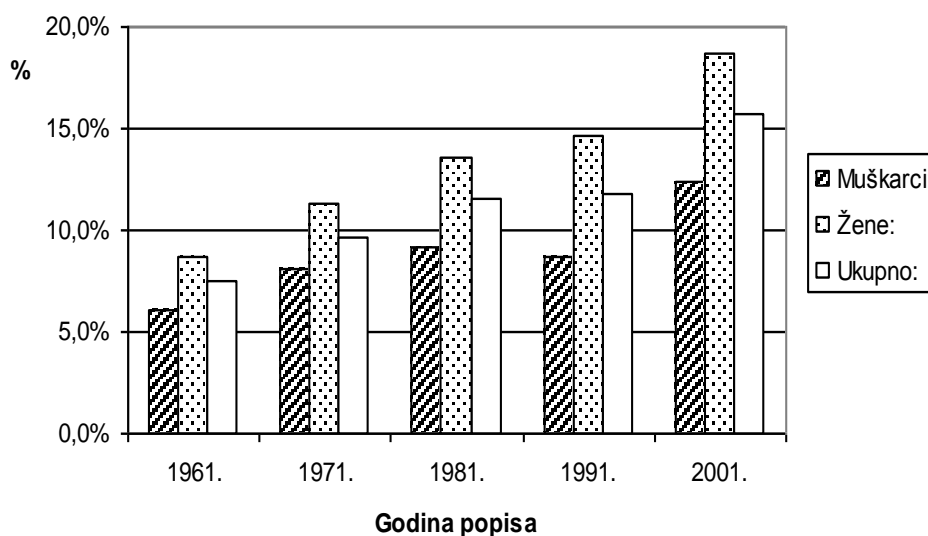
Tablica 2. Demografski podaci UN za 2009.

Zemlja ili regija	Populacija stara 60 godina ili više					
	Broj (u tisućama)		% ukupne populacije		Udio osoba 80+ (%)	
	2009.	2050.	2009.	2050.	2009.	2050.
Sjeverna Europa	21 971	33 209	22	30	20	29
Južna Europa	36 012	57 545	24	37	20	31
Hrvatska	1 019	1 340	23	35	16	26

Izvor: <http://www.un.org/esa/population/publications/ageing/ageing2009.htm>.

U Hrvatskoj, taj se trend porasta prati od 1961. godine.

Slika 1: Udio osoba starih 65 i više godina u populaciji stanovnika Republike Hrvatske po spolu i godinama popisa stanovništva.

Izvor: Defilipis i Havelka, 1984.

Osnovni su uzroci porasta broja starijih osoba jesu:

- bolji ukupni uvjeti života, bolja ishrana,
- bolja zdravstvena zaštita: kontrola zaraznih bolesti, prevencija i liječenje kroničnih bolesti,
- smanjeni mortalitet u djetinjstvu, smanjeni natalitet te migracijski procesi.

Kao posljedica, produžen je prosječni ljudski vijek, a očekivano trajanje života ljudi u sljedećim desetljećima sve je duže.

POJMOVI KOJI SE ODNOSI NA DUŽINU ŽIVOTA

Različitim se pojmovima tumači i opisuje dužina života. Radi boljeg razumijevanja, potrebno je razlikovati njihov smisao:

-Prosječni životni vijek – jest aritmetička sredina (prosječna) dužine života članova neke populacije ili grupe ljudi;

-Individualni životni vijek – jest dob koju neki pojedinac doživi;

-Maksimalni životni vijek – jest najveća dob koju su doživjeli pojedinci u nekoj populaciji;

-Očekivana dužina života – jest broj godina koje neka osoba rođena određene godine može očekivati da će doživjeti, a traje od vremena rođenja neke dobne skupine do točke u vremenu u kojoj umire 50% članova promatrane dobne skupine.

Prosječna dužina života stanovnika Hrvatske od 1971. do 1991. godine produžena je za oko 3 godine.

Tablica 3. Prikaz prosječne starosti stanovništva 1971., 1981, 1991. i 2001. godine

	1971.	1981.	1991.	2001.
Žene:	35,48	37,14	38,71	41,0
Muškarci:	32,44	33,80	35,37	37,5
Razlika između Ž i M	3,04	3,34	3,34	3,5

U prosjeku, hrvatsko je stanovništvo zrelo do staro. Osim toga, što su dobne skupine starije, to u njima ima više žena.

Tablica 4. Udio muškaraca i žena u dobnim skupinama osoba starijih od 65 godina - podaci za 1991. godinu

Dob u godinama	Muškarci	Žene	Ukupno
65 - 74	37,4 %	62,6 %	100 %
75-84	34,3 %	65,7 %	100 %
85 +	28,4 %	71,6 %	100 %
Ukupno	35,8 %	64,2 %	100 %

Svaka nova rođena generacija može očekivati da će živjeti duže od prethodno rođenih generacija. Dakle, očekivano trajanje života sve je duže.

Tablica 5. Prikaz očekivanog trajanja života (u godinama) u trenutku rođenja 1971., 1981., 1991. i 2001. godine

	1971.	1981.	1991.	2001.
Žene:	72,3	74,1	75,9	78,1
Muškarci:	65,6	66,6	68,6	71,1
Razlika između Ž i M	6,7	7,5	7,3	7,0

(Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, 2005)

Na temelju prikazanih demografskih podataka, zaključujemo sljedeće:

- Očekivana dužina života u svakoj je novoj generaciji veća.
- Očekivana dužina života veća je u ekonomski razvijenijim zemljama.
- Uvijek je očekivana dužina života žena veća nego očekivana dužina života muškaraca.

POSljedICE DEMOGRAFSKOG STARENJA:

Demografsko starenje odražava se na niz društvenih pojava, ali i na život pojedinca:

- Na **demografsku** politiku –udio pojedinih dobnih skupina u populaciji;
- Na **gospodarsku** politiku – omjer broja radno aktivnih i umirovljenih osoba;
- Na **zdravstvenu** politiku – organizacija prema specifičnim potrebama starijih ljudi;
- Na **socijalnu** politiku – organizacija primjerena pravima i potrebama starijih osoba;
- Na **kvalitetu života** – zadovoljenje potreba i očekivanja i zadovoljstvo životom.

Stoga je važno uključiti ove pojave u sve vrste planiranja koja se odnose na život ljudi u nekoj državi.